

**SYTUACJA SPOŁECZNO-GOSPODARCZA
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO W 2010 R.**

*SOCIO-ECONOMIC SITUATION
OF THE MAŁOPOLSKIE VOIVODSHIP IN 2010*

Sytuacja społeczno-gospodarcza województwa małopolskiego w 2010 r.

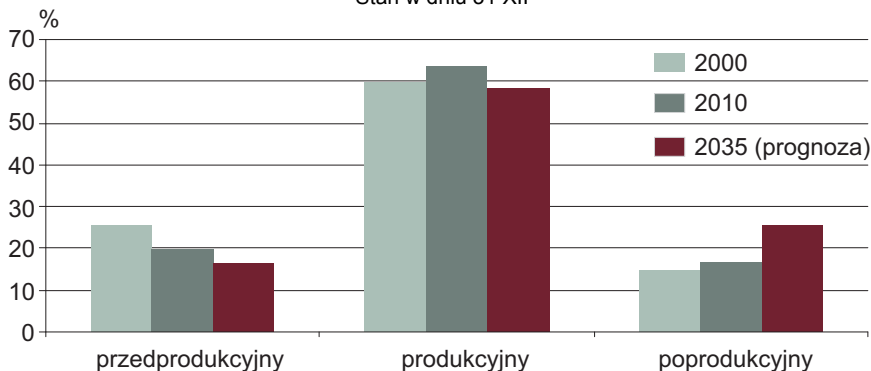
Społeczeństwo

LUDNOŚĆ

Według stanu w dniu 31 XII 2010 r. w Małopolsce¹ mieszkało 3,3 mln osób, co dało jej 4 lokatę w Polsce, za województwami: mazowieckim (5,2 mln), śląskim (4,6 mln) i wielkopolskim (3,4 mln). W województwie małopolskim gęstość zaludnienia jest jedną z najwyższych w kraju i wynosi 218 osób/km² (średnia krajowa - 122 osób/km²). Kobiety stanowią 51,5% ogółu ludności. Współczynnik feminizacji od 2000 r. utrzymuje się na tym samym poziomie - na 100 mężczyzn przypada 106 kobiet (w Polsce - 107).

Ludność w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat) stanowiła 19,7% ogółu ludności i udział ten zmniejszył się o 0,3 pkt proc. w ujęciu rocznym. Udział ludności w wieku produkcyjnym pozostał niezmienny (18-59/64 lata), tj. 63,7%, a udział populacji w wieku poprodukcyjnym (60/65 lat i więcej) zwiększył się o 0,3 pkt proc. do 16,6%. Od kilku lat udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spada, podczas gdy udział ludności w wieku poprodukcyjnym systematycznie rośnie, co świadczy o powolnym procesie starzenia się społeczeństwa. Obserwowana tendencja jest stała, o czym świadczą wyniki prognozy² na lata 2010-2035.

Wykr. 1 Udział ludności według ekonomicznych grup wieku w ludności ogółem
Stan w dniu 31 XII

Od 2000 r. obserwuje się wzrostową tendencję liczby ludności w Małopolsce. Na przestrzeni 10 lat liczba ta wzrosła o 2,7%. Wpłynął na to notowany w latach 2000-2010 dodatni przyrost naturalny oraz dodatnie saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych. W 2010 r. po raz kolejny odnotowano dodatni przyrost naturalny, który w przeliczeniu na 1000 mieszkańców

¹ Nazwy „województwo małopolskie” i „Małopolska” używane są zamiennie.

² Prognoza ludności na lata 2008-2035, GUS, Warszawa 2009.

wyniósł 2,3 (w Polsce 0,9), czyli tyle, ile w poprzednim roku. W omawianym roku w województwie małopolskim urodziło się 37,0 tys. dzieci. Współczynnik urodzeń wyniósł 11,3‰ wobec 11,4‰ przed rokiem i 11,0‰ w 2000 r.

Kolejnym czynnikiem ruchu naturalnego wpływającym na stan i strukturę ludności są zgony. W Małopolsce w omawianym roku zmarło 29,6 tys. osób. Współczynnik zgonów ukształtował się na poziomie 9,0‰ (wobec 9,1‰ przed rokiem i 8,9‰ w 2000 r.).

W 2010 r. na terenie województwa zawarto 20,4 tys. małżeństw, tj. mniej o 6,5% niż w 2009 r., ale więcej o 12,0% niż w roku 2000. Jednocześnie przez rozwód rozwiązano 3,6 tys. małżeństw, tj. mniej niż przed rokiem o 11,6%, ale więcej niż 10 lat wcześniej o ponad 50%. Współczynnik natężenia małżeństw był niewiele niższy niż przed rokiem i wyniósł 6,2 na 1000 ludności. Współczynnik natężenia rozwodów również nieco spadł do 1,1 rozwodów na 1000 ludności.

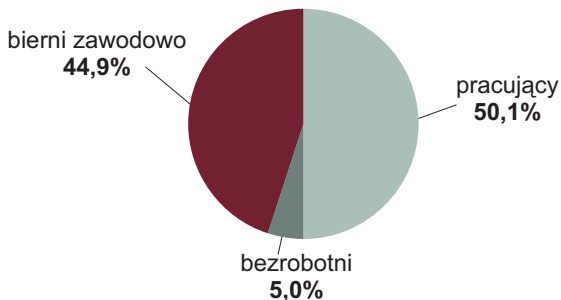
Do wzrostu liczby ludności przyczyniło się dodatnie saldo migracji stałej, które w roku 2010, podobnie jak przed rokiem, wyniosło 4,4 tys. osób. Z obszarów miejskich ludność per saldo odpływała (minus 1,9 tys. osób), a na obszary wiejskie napływała (6,3 tys. osób).

W 2010 r. w województwie małopolskim przeciętna oczekiwana liczba lat życia dla mężczyzn wynosiła 73,7 lata (w Polsce 72,1 lata), natomiast dla kobiet 81,4 lat (w Polsce 80,6 lat).

RYNEK PRACY

Według BAEL, w 2010 r. w Małopolsce było średnio 2,6 mln osób w wieku 15 lat i więcej, w tym 1,4 mln aktywnych zawodowo. Na ludność aktywną zawodowo składali się pracujący (w około 91%) i bezrobotni. Biernych zawodowo było 1,2 mln osób.

Wykr.2. Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według BAEL w 2010 r.

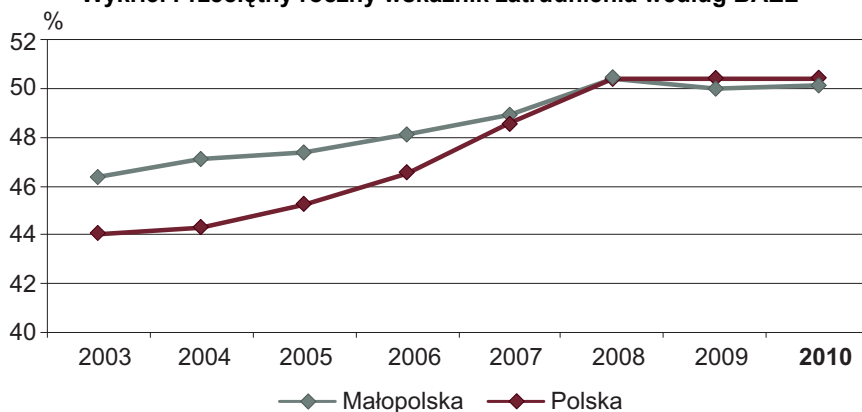

Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 55,1% (w Polsce 55,8%), natomiast wskaźnik zatrudnienia 50,1% (w kraju 50,4%). Średnioroczny wskaźnik zatrudnienia w latach

2003-2007 był wyższy w Małopolsce niż w Polsce, w roku 2008 doszło do zrównania się obu wskaźników, a w latach 2009 i 2010 wskaźnik dla Małopolski był niższy niż notowany dla kraju.

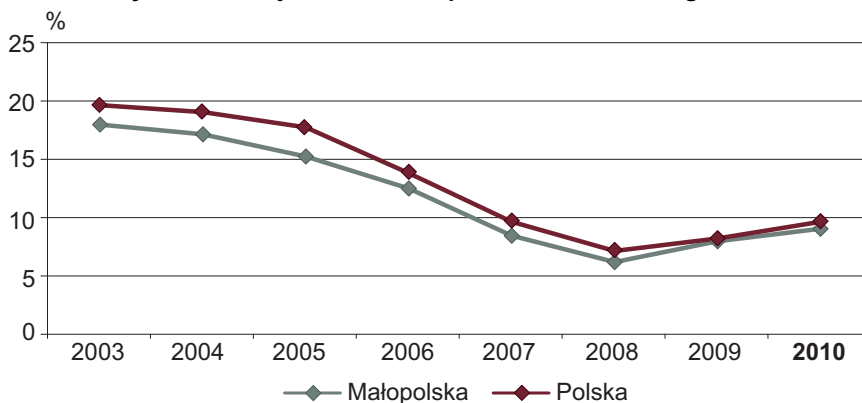
Wskaźnik zatrudnienia osób w wieku produkcyjnym wyniósł 65,1% (w 2009 r. - 65,7%), przy czym dla mężczyzn w tym wieku - 70,2%, a dla kobiet - 59,7%.

Wykr.3. Przeciętny roczny wskaźnik zatrudnienia według BAEL

W latach 2003-2008 stopa bezrobocia systematycznie obniżała się. Od 2009 r. obserwujemy tendencję wzrostową, tak w kraju, jak i w województwie. W 2010 r. stopa bezrobocia według BAEL sięgnęła 9,1% (w Polsce 9,6%) i była o 1,1 pkt proc. wyższa niż w 2009 r. Wzrost stopy nastąpił zarówno w przypadku kobiet (o 1,4 pkt proc.), jak i mężczyzn (o 0,9 pkt proc.). Na wsi zwiększyło się natężenie bezrobocia o 1,3 pkt proc., a w miastach o 1,1 pkt proc. Stopa bezrobocia dla osób w wieku produkcyjnym wyniosła 9,4%. Dla kobiet w tym wieku osiągnęła poziom 10,3% i była o 1,6 pkt proc. wyższa niż dla mężczyzn.

Wykr.4. Przeciętna roczna stopa bezrobocia według BAEL

Praca w Małopolsce należy do jednych z bezpieczniejszych w kraju. Notuje się tu jeden z najniższych w Polsce wskaźników wypadkowości. W końcu 2010 r. w Małopolsce liczba osób zatrudnionych w warunkach zagrożenia w przeliczeniu na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości wynosiła 74,3 i była niższa niż w końcu 2009 r. (81,5) i zdecydowanie niższa niż w 2000 r. (120,0), co świadczy o poprawie warunków pracy w porównaniu z poprzednimi latami³.

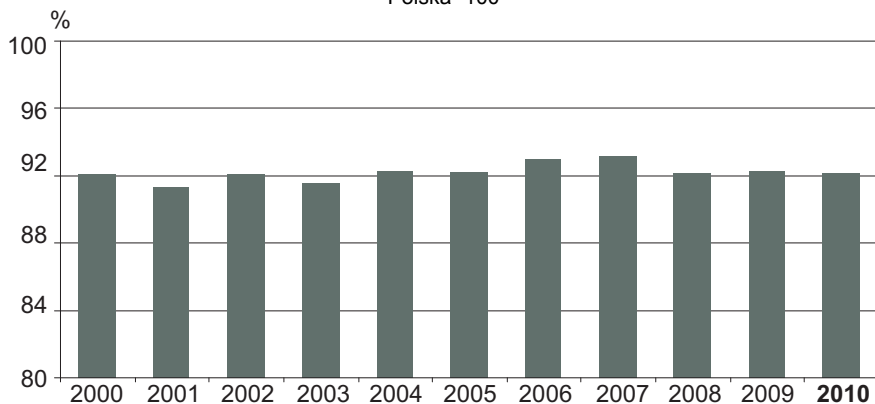
W roku 2010 liczba poszkodowanych w wypadkach przy pracy⁴ wyniosła 5,9 tys. osób (wobec 5,3 tys. w 2009 r. i 5,7 tys. w 2000 r.). Z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych wypłacono 1,7 tys. odszkodowań na łączną kwotę 4737,1 tys. zł. Świadczenia z tytułu wypadków przy pracy stanowiły 93,8% wszystkich świadczeń i przeznaczono na nie 4122,5 tys. zł, czyli 87,0% wypłaconej kwoty. Przeciętny koszt jednego świadczenia z tytułu wypadku przy pracy lub choroby zawodowej obniżył się i wyniósł w 2010 r. 2756 zł (wobec 2976 zł w 2009 r.).

WYNAGRODZENIA

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w omawianym roku w województwie małopolskim ukształtowało się na poziomie 2973,79 zł, tj. o 3,9% większym niż w roku poprzednim. W sektorze publicznym ponownie odnotowano wyższe wynagrodzenie (3637,50 zł) aniżeli w sektorze prywatnym (2679,36 zł). Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w kraju wyniosło 3224,13 zł. Od trzech lat przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Małopolsce stanowi około 92% średniej krajowej.

Wykr.5. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto

Polska=100

³ Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

⁴ Zgłoszonych w ciągu roku; bez wypadków w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie.

Należy zwrócić uwagę, że relatywnie wysoki wzrost średniej płacy wystąpił przy jednoczesnym wzroście zatrudnienia. W 2010 r. przeciętne zatrudnienie w Małopolsce wyniosło 659,7 tys. osób i w stosunku do poprzedniego roku było wyższe o 1,5%, co może oznaczać powrót do istniejącej w latach 2005-2008 rosnącej tendencji liczby zatrudnionych, po spadku odnotowanym w roku 2009.

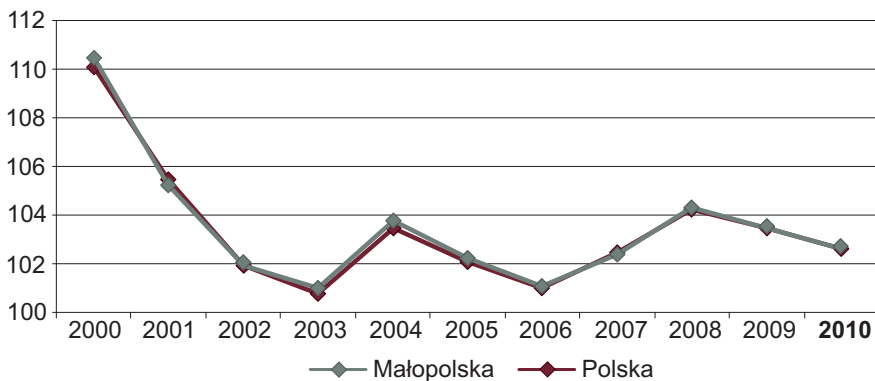
Przeciętna miesięczna emerytura i renta od 2005 r. systematycznie rosła. W omawianym roku osiągnęła poziom: 1543,10 zł (z ZUS) i 924,05 zł (z KRUS).

CENY

W województwie małopolskim w 2010 r. wystąpił podobny jak w Polsce, 2,6% wzrost cen towarów i usług konsumpcyjnych. Największy wzrost cen odnotowano w dziedzinach, takich jak: transport (o 6,2%), napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (o 4,8%), użytkowanie mieszkania i nośniki energii (o 3,4%) oraz żywność i napoje bezalkoholowe (o 2,9%). Potaniały jedynie odzież i obuwie (o 4,6%). Na przestrzeni lat 2000-2010 zmiany wskaźnika cen towarów i usług konsumpcyjnych w Małopolsce były analogiczne jak w Polsce.

Wykr.6. Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych

Rok poprzedni=100

BUDŻETY GOSPODARSTW DOMOWYCH

W omawianym roku badaniem budżetów gospodarstw domowych objęto 3181 gospodarstw domowych. Prawie 51% z nich utrzymywało się z pracy najemnej, nieco powyżej 33% z emerytury lub renty, prawie 9% z pracy na rachunek własny poza gospodarstwem rolnym, a około 7% gospodarstw osiągało dochody z niezarobkowych źródeł utrzymania lub z pracy w indywidualnym gospodarstwie rolnym.

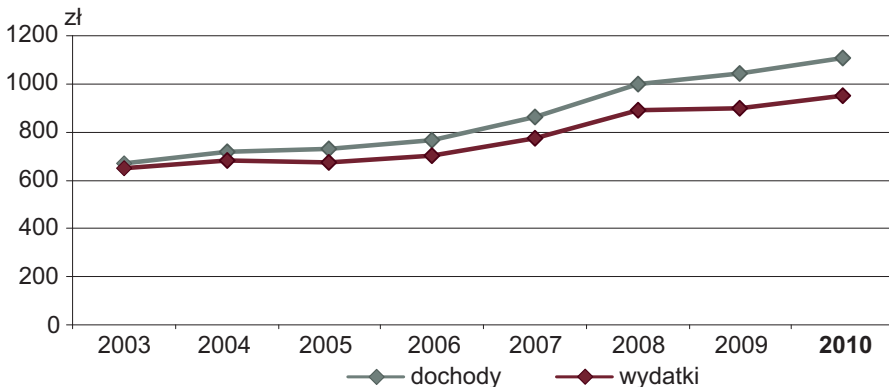
W Małopolsce przeciętny miesięczny nominalny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych wynosił 1107,54 zł i w stosunku do 2009 r. wzrósł o 65,81 zł.

Jednak w dalszym ciągu był on niższy od dochodu rozporządzalnego statystycznego Polaka (o 85 zł).

Poziom przeciętnych miesięcznych wydatków w gospodarstwach domowych ogółem wynosił 949,82 zł w przeliczeniu na 1 osobę, w tym na towary i usługi konsumpcyjne - niemal 912 zł (o około 34 zł mniej niż w kraju).

Począwszy od 2003 r. obserwuje się większą dynamikę przeciętnych dochodów aniżeli wydatków na jedną osobę w gospodarstwach domowych.

Wykr.7. Przeciętne miesięczne dochody rozporządzalne i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych

Z roku na rok poprawia się wyposażenie gospodarstw domowych w niektóre przedmioty trwałego użytkowania, a zwłaszcza w komputery osobiste z dostępem do Internetu, urządzenia do odbioru telewizji satelitarnej, samochody osobowe oraz sprzęt AGD. W stosunku do 2009 r. znacznie wzrosło również wyposażenie w telewizory plazmowe i ciekłokrystaliczne. Statystycznie, każde badane w 2010 r. gospodarstwo domowe posiadało chłodziarkę, telewizor, pralkę, telefon komórkowy, a co drugie komputer z dostępem do Internetu, samochód osobowy, urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej i kuchenkę mikrofalową.

INFRASTRUKTURA KOMUNALNA

Infrastruktura w województwie małopolskim w ostatnich latach uległa modernizacji. Rozbudowano sieć wodociągową, kanalizacyjną i gazową. Długość sieci wodociągowej rozdzielczej w Małopolsce wynosiła 17,6 tys. km i w porównaniu z 2009 r. wzrosła o 1,7%. Sieć kanalizacyjna (łącznie z kolektorami) przekroczyła 10,0 tys. km i była o 5,5% dłuższa.

Długość sieci gazowej - 22,1 tys. km - wzrosła w stosunku do 2009 r. o 0,4%. Liczba odbiorców gazu z sieci w 2010 r. sięgnęła 693,8 tys., co oznacza wzrost w porównaniu z 2009 r. o 3,0 tys. osób. Jednocześnie zużycie gazu na 1 mieszkańca w stosunku do poprzedniego roku zwiększyło się o 4,6% do 124,5 m³.

Ponadto, systematycznie wzrasta odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej czy gazowej. W 2010 r. 75,7% mieszkańców województwa korzystało z wodociągu (w miastach 94,0%, na wsi 58,1%), z kanalizacji 52,7% (w miastach 84,5%, na wsi 22,0%), z gazu 63,3% (77,5% w miastach, a 49,5% na wsi).

Ilość odpadów komunalnych zebranych selektywnie, w odniesieniu do roku 2009 r., wzrosła prawie o 10 tys. ton. Na ogólną ilość zebranych odpadów (88,7 tys. ton) 27,6% stanowiło szkło, 23,9% odpady biodegradowalne, 15,3% tworzywa sztuczne, a 13,3% makulatura.

W 2010 r. długość dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie małopolskim wyniosła 23,7 tys. km, tj. o 5,3% więcej niż w 2009 r, w tym o nawierzchni ulepszonej - 21,0 tys. km.

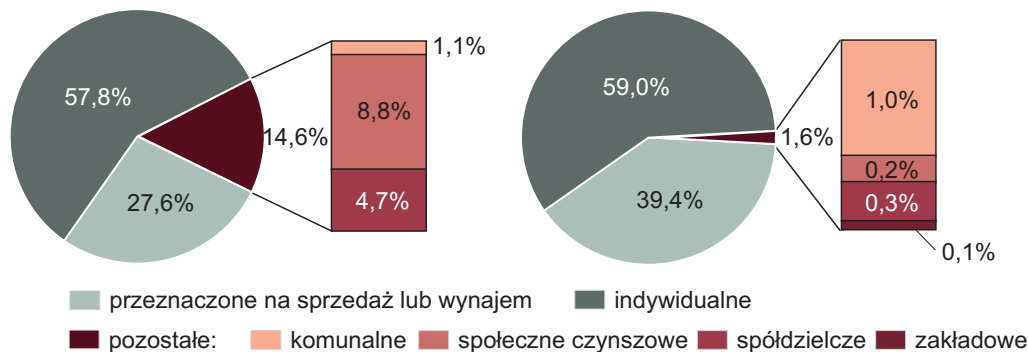
MIESZKANIA

W końcu 2010 r. zasoby mieszkaniowe województwa małopolskiego wynosiły 1090 tys. mieszkań, co oznacza utrzymanie się notowanej od kilku lat tendencji zwyżkowej (wzrost o 1,1% w stosunku do roku poprzedniego i o 11,5% w porównaniu ze stanem w końcu 2002 r.). Zasoby mieszkaniowe Małopolski stanowiły 8,1% zasobów mieszkaniowych kraju. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania wynosiła 75,5 m² (75,1 m² w 2009 r. i 72,0 m² w 2002 r.).

Wykr.8. Struktura mieszkań oddanych do użytkowania

2005

2010

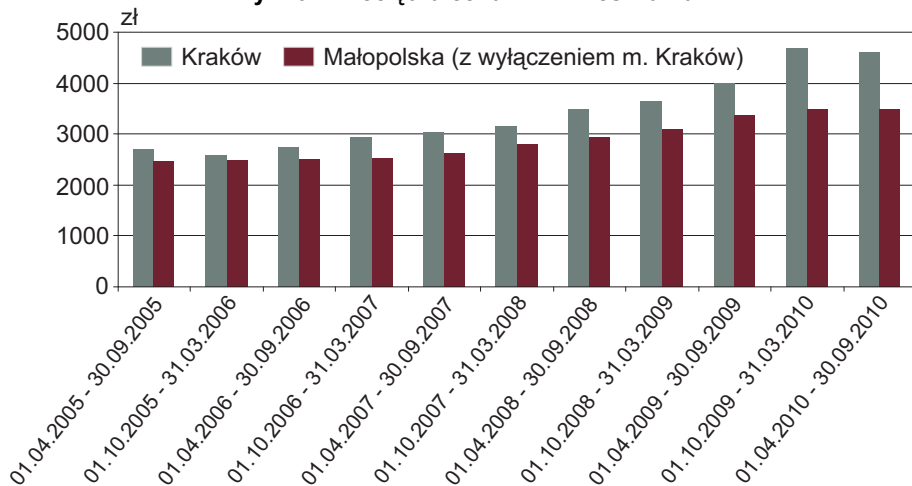
W 2010 r. w Małopolsce oddano do użytkowania 12,3 tys. mieszkań, tj. o 34,7% mniej niż przed rokiem. Przeciętna powierzchnia 1 mieszkania oddanego do użytkowania wyniosła 114,9 m² (wobec 93,3 m² w 2009 r.). Najwięcej mieszkań oddano do użytkowania w budownictwie indywidualnym (59,0% ogółu).

W okresie 1 IV 2010 - 30 IX 2010 przeciętna cena 1 m² mieszkania wyniosła dla województwa małopolskiego (z wyłączeniem miasta Kraków) 3486 zł, a dla Krakowa 4614 zł, co

oznacza nieznaczny wzrost cen w Małopolsce przy jednoczesnym spadku cen w Krakowie, notowanym po raz pierwszy od czterech lat.

Wykr.9. Przeciętna cena 1 m² mieszkania

Źródło: opracowanie własne US Kraków na podstawie Obwieszczenia Wojewody Małopolskiego, Internet - www.malopolska.uw.gov.pl i Zarządzenia nr 67/10 Wojewody Małopolskiego z dnia: 2010-03-16, Internet - www.wrotamalopolski.pl

EDUKACJA⁵

Na początku roku szkolnego 2010/11 w województwie małopolskim działały:

- 1922 placówki wychowania przedszkolnego, do których uczęszczało 94,8 tys. dzieci (w tym do 923 przedszkoli - 73,2 tys. dzieci),
- 1478 szkół podstawowych (203,2 tys. uczniów),
- 743 gimnazjów (114,0 tys. gimnazjalistów),
- 160 zasadniczych szkół zawodowych (22,7 tys. uczniów),
- 202 licea ogólnokształcące (łącznie z uzupełniającymi) i 32 licea profilowane (odpowiednio: 59,5 tys. i 2,5 tys. licealistów),
- 191 techników, łącznie z technikami uzupełniającymi oraz szkołami artystycznymi ogólnokształcącymi dającymi uprawnienia zawodowe (52,8 tys. uczniów),
- 229 szkół policealnych (23,4 tys. uczniów).

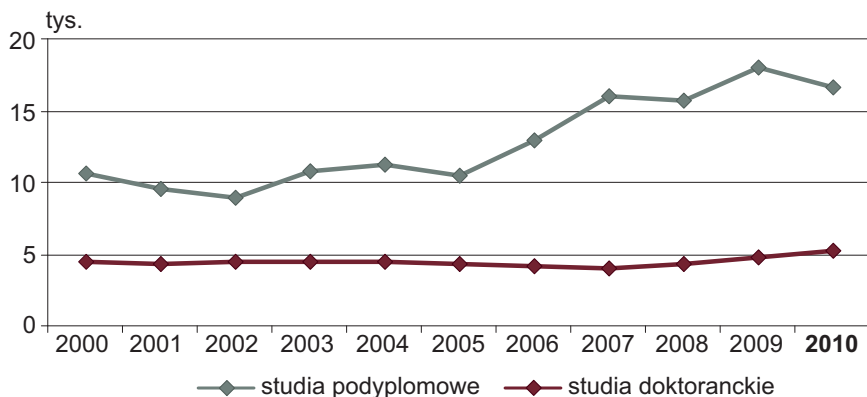
Ponadto, do 269 szkół dla dorosłych uczęszczało 18,1 tys. osób. Jednocześnie w 33 szkołach wyższych kształciło się łącznie 211,4 tys. studentów. W latach 2000-2009

⁵ Dane z systemu informacji oświatowej administrowanego przez Ministerstwo Edukacji Narodowej - z wyjątkiem szkół wyższych.

systematycznie rosła liczba studentów oraz absolwentów. W roku akademickim 2010/11 studentów było nieco mniej - o 0,3% w stosunku do roku 2009/10.

W omawianym okresie zmniejszyła się grupa słuchaczy studiów podyplomowych, natomiast wzrosło zainteresowanie studiami doktoranckimi.

Wykr.10. Słuchacze studiów podyplomowych i doktoranckich

Dane za rok szkolny 2010/11 wykazują ogólny spadek liczby uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach, czego powodem jest kształcenie się w nich roczników z „nizu demograficznego”. Roczniki te wchodzi również do szkół ponadgimnazjalnych, stąd notowany spadek liczby uczniów także we wszystkich rodzajach tych szkół. Największą popularnością wśród absolwentów gimnazjów niezmiennie cieszą się licea ogólnokształcące, do których uczęszcza 46,5% uczniów pierwszych klas szkół ponadgimnazjalnych, tj. prawie 20 tys. młodzieży.

Systematycznie poprawia się wyposażenie szkół w komputery, w tym z dostępem do Internetu. W komputery najlepiej wyposażone były szkoły podstawowe (w 96,9%), gimnazja (w 80,9%) i technika (w 80,1%).

OCHRONA ZDROWIA

Opiekę medyczną mieszkańców województwa małopolskiego sprawowały zakłady stacjonarnej opieki zdrowotnej, placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz prywatne praktyki lekarskie.

W 2010 r. w Małopolsce funkcjonowało: 71 szpitali ogólnych, 1403 zakłady opieki zdrowotnej oraz 254 praktyki lekarskie, które miały podpisaną umowę z NFZ na świadczenie usług medycznych (według stanu w dniu 31 XII). Liczba pracujących lekarzy wyniosła 7,2 tys., dentystów - 1,3 tys., a pielęgniarek - 16,6 tys.

Liczba porad udzielonych przez lekarzy przypadających na 1 mieszkańca w zakresie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w 2010 r. wynosiła 6,6, a przez lekarzy dentyistów - 0,9. Oznacza to, że statystyczny mieszkaniec Małopolski w ciągu roku skorzystał w przybliżeniu z prawie 7 porad lekarskich i 1 porady stomatologicznej. Zakłady ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie małopolskim (w liczbie 4,3 tys.) stanowiły 8,4% wszystkich tego typu zakładów w Polsce, a personel medyczny - około 9-10% personelu ogólnokrajowego.

Od kilku lat obserwujemy malejącą tendencję dotyczącą przeciętnego pobytu chorego w szpitalach ogólnych (2000 r. - 9,8 dni, 2005 r. - 7,2 dni, 2010 r. - 4,8 dni). Jednocześnie liczba leczonych na 1000 ludności wykazywała tendencję rosnącą, jednak w 2010 r. wystąpił spadek w skali roku (o 40 osób) do 1702 leczonych na 1000 ludności.

W końcu 2010 r. funkcjonowały 34 sanatoria uzdrowiskowe (łącznie z 2 sanatoriami uzdrowiskowymi dla dzieci), tj. o 1 mniej, a ponadto 6 szpitali uzdrowiskowych (łącznie z 3 szpitalami uzdrowiskowymi dla dzieci), tj. również o 1 mniej niż przed rokiem.

Sprzedaż leków i środków medycznych, według stanu w końcu 2010 r. prowadziło 991 aptek ogólnodostępnych i 97 punktów aptecznych. Ilość aptek zwiększyła się w ciągu roku o 24, tym samym zmniejszyła się liczba osób przypadających na jedną aptekę (z 3054 w 2009 r. do 3042 w 2010 r.).

Zespoły ratownictwa medycznego i zespoły wyjazdowe interweniowały 207,3 tys. razy i udzieliły pomocy 209,8 tys. osób w ramach medycznych działań ratowniczych. W 23 szpitalnych oddziałach ratunkowych leczono 172,8 tys. pacjentów w trybie dziennym, natomiast w trybie ambulatoryjnym udzielono 487,9 tys. porad dla 473,8 tys. osób.

W końcu omawianego roku funkcjonowały 33 żłobki i 1 oddział żłobkowy, tj. tyle samo, co w końcu 2009 r. W ciągu roku przebywało w nich 4,4 tys. dzieci. Na 1000 dzieci do lat 3 w żłobkach przebywało około 23 dzieci. Najwięcej placówek zlokalizowanych było w Krakowie - 22.

POMOC SPOŁECZNA

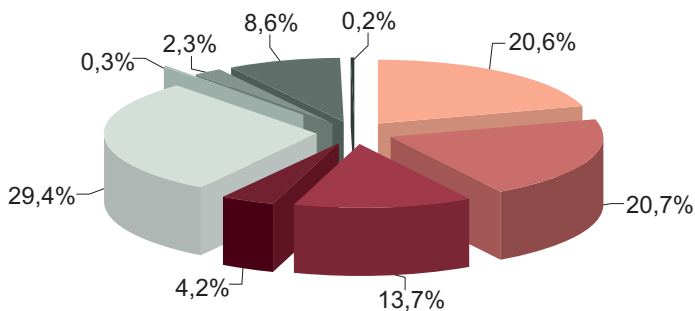
W końcu 2010 r. w województwie małopolskim działały 64 całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży, w których przebywało 1154 wychowanków i pracowało 266 wolontariuszy. W porównaniu z 2009 r. przybyło 6 placówek, liczba wychowanków spadła o 35, a liczba wolontariuszy wzrosła o 22 osoby.

Jednocześnie w Małopolsce funkcjonowały 223 placówki wsparcia dziennego, z których korzystało w ciągu roku 13,7 tys. wychowanków - dzieci i młodzieży. Od 2005 r. liczba tego typu placówek wzrosła prawie dwukrotnie, a korzystających z nich osób było więcej o ponad 65%, ale w roku 2010 odnotowano spadek liczby placówek o 5 i liczby wychowanków - o 371 w ujęciu rocznym.

W województwie małopolskim w końcu omawianego okresu funkcjonowało 2140 rodzin zastępczych, w których opiekę znalazło 3085 dzieci (do lat 18). Stanowiło to 5,7% rodzin zastępczych i będących pod ich opieką dzieci w skali kraju. W porównaniu z 2009 r. nastąpił zarówno w Polsce, jak i w województwie spadek liczby rodzin zastępczych (odpowiednio o: 0,7% i 1,1%) i przebywających w nich dzieci (odpowiednio o: 1,0% i 3,0%).

W końcu grudnia 2010 r. w 128 domach i zakładach stacjonarnych pomocy społecznej województwa małopolskiego przebywało 8828 pensjonariuszy. Liczba miejsc w tych zakładach w przeliczeniu na 10 tys. ludności wyniosła 26,7. Wśród mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej najwięcej było osób przewlekle psychicznie chorych - 2598 (29,4%) oraz przewlekle somatycznie chorych - 1828 (20,7%).

Wykr.11. Struktura mieszkańców zakładów stacjonarnych pomocy społecznej według grup mieszkańców w 2010 r.

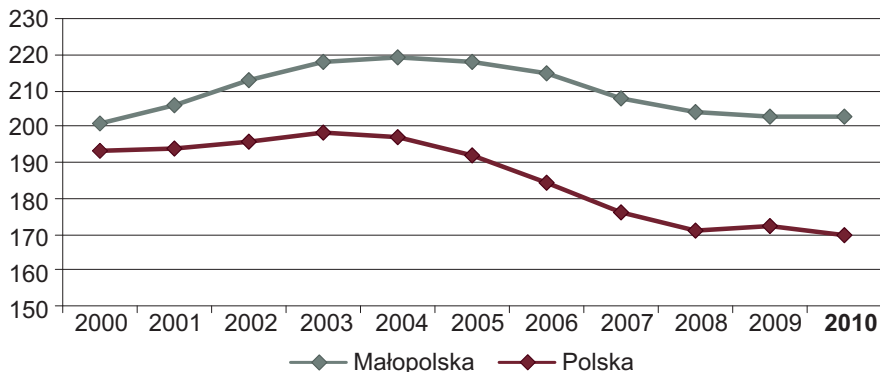
- osoby w podeszłym wieku
- przewlekle somatycznie chorzy
- dorośli niepełnosprawni intelektualnie
- dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie
- przewlekle psychicznie chorzy
- osoby niepełnosprawne fizycznie
- matki z małoletnimi dziećmi i kobiety w ciąży
- bezdomni
- inne osoby

KULTURA

Na terenie województwa małopolskiego działa wiele instytucji kultury. Pod względem ich ilości Małopolska należy do czołówki województw. Przykładowo, pod względem liczby muzeów zajmowała ona pierwsze miejsce na równi z województwem mazowieckim (po 115 muzeów łącznie z oddziałami). Głównym ośrodkiem życia kulturalnego pozostaje Kraków.

Biblioteki publiczne oraz ich filie są powszechnym dobrem kultury, z którego każdy może skorzystać, często są jedyną formą kontaktu z kulturą w małych miejscowościach. W końcu 2010 r. w Małopolsce działało 759 bibliotek publicznych (łącznie z filiami), tj. 9,1% wszystkich tego typu placówek w Polsce, w tym w Krakowie - 71. Liczba czytelników bibliotek na 1000 ludności od paru lat utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Nie jest to niekorzystne zjawisko, zważywszy na malejącą liczbę uczniów - najmłodszych czytelników bibliotek.

Wykr.12. Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności

W latach 2000-2010 w województwie małopolskim odnotowano wzrost liczby muzeów (łącznie z oddziałami muzealnymi) z 100 do 115 oraz zwiedzających muzea z 4172 tys. do 6480 tys. Liczba zwiedzających muzea i wystawy na 1000 mieszkańców w ostatniej dekadzie wykazywała tendencję wzrostową i w 2010 r. wyniosła 1961. Zmniejszyła się natomiast w ciągu 10 lat ilość galerii sztuki (z 78 do 67), co pociągnęło za sobą spadek liczby organizowanych wystaw i ekspozycji, a także zwiedzających. W skali kraju małopolskie muzea stanowiły 14,7% ogółu, a zwiedzający muzea i wystawy - prawie dwukrotnie więcej (29,2%).

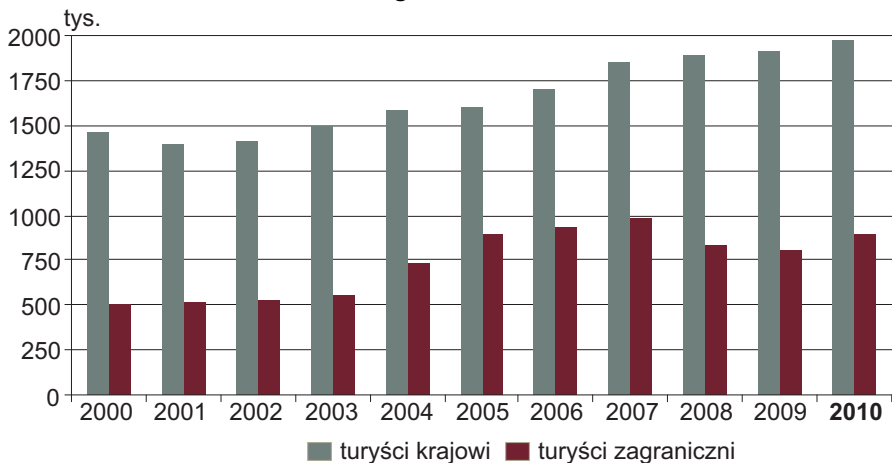
Według stanu w dniu 31 XII 2010 r. w województwie działało 17 teatrów i instytucji muzycznych oraz 46 kin stałych, co oznacza niewielkie zmiany ilościowe w stosunku do lat poprzednich. Wahaniom podlegała w ostatnich latach liczba widzów w kinach stałych. W przeliczeniu na 1000 ludności w 2010 r. wyniosła ona 1110 osób. Ten rodzaj uczestnictwa w konsumpcji dóbr kultury zinstytucjonalizowanej z roku na rok zyskuje nowych zwolenników.

TURYSTYKA

Województwo małopolskie jest jednym z najbardziej rozwiniętych turystycznie regionów kraju. Wiąże się to zarówno z dziedzictwem kulturowym, jak i z bogactwem form krajobrazu i różnorodnością biologiczną tego obszaru. Według stanu w końcu lipca 2010 r. baza noclegowa turystyki w województwie obejmowała 875 obiektów, oferujących łącznie 70,0 tys. miejsc noclegowych, co stanowiło 11,5% krajowej bazy noclegowej. W zestawieniu z 2000 r. zaobserwowano tendencję malejącą liczby obiektów (spadek o 4,0%), przy jednoczesnym wzroście (o 7,0%) liczby miejsc noclegowych.

W 2010 r. w stosunku do 2000 r. liczba udzielonych noclegów była większa o 19,4%. Korzystających z noclegów było 2873 tys., tj. więcej o 46,3% niż przed 10 laty, przy czym turystów zagranicznych - 896,1 tys., tj. więcej o 76,7%.

Wykr.13. Korzystający z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania

W końcu lipca 2010 r. w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania działało: 296 restauracji, 278 barów i kawiarni, 290 stołówek i 46 punktów gastronomicznych. W porównaniu z końcem lipca 2009 r. więcej było restauracji oraz barów i kawiarni, natomiast mniej stołówek i punktów gastronomicznych. Od 2000 r. obserwowana jest tendencja wzrostowa liczby restauracji w turystycznych obiektach bazy noclegowej.

Gospodarka

OCHRONA ŚRODOWISKA

Województwo małopolskie pod względem powierzchni (15183 km²) zajmuje 12 lokatę w kraju, przed województwami: lubuskim, śląskim, świętokrzyskim i opolskim. Położone jest na terenach wyżynnych i górskich, co wydatnie przyczynia się do jego atrakcyjności turystycznej, ale też zobowiązuje do szczególnej dbałości o środowisko naturalne.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona stanowi ponad połowę powierzchni Małopolski (według stanu w końcu 2010 r. – 52,0%), w tym obszary chronionego krajobrazu – 37,7%, parki krajobrazowe – 11,6%, parki narodowe – 2,5%.

Liczba zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza (emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy) wzrosła z 116 w końcu 2005 r. do 145 w końcu 2010 r. Jednak emisja przemysłowych pyłowych zanieczyszczeń powietrza z wyżej wymienionych zakładów zmniejszała się stopniowo z 9,3 tys. ton w 2005 r. do 3,9 tys. ton w 2010 r. (6,3% wielkości krajowej), a emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) spadła w latach 2005-2010 o 26,8% do 131,2 tys. ton (stanowiąc 7,7% emisji w Polsce).

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności od 2006 r. systematycznie malał, jednak w 2010 r. nieznacznie wzrósł w stosunku do roku poprzedniego. W ciągu 2010 r. w województwie pobrano 547,2 hm³ wody, tj. więcej o 4,4% niż w 2009 r., ale mniej o 41,5% niż w 2005 r. Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności również na przestrzeni ostatnich lat spadało. W 2010 r. jednak nieznacznie wzrosło do poziomu 492,7 hm³, czyli więcej o 6,3% niż w 2009 r., ale mniej o 44,4% niż w 2005 r. Ponad 60% wody zużywał przemysł, eksploatacja sieci wodociągowej – 23,4%, a rolnictwo i leśnictwo – 15,5%.

Jednocześnie do wód lub do ziemi odprowadzono 557,3 hm³ ścieków, co oznacza spadek o 38,0% w odniesieniu do 2005 r., ale wzrost o 14,5% w porównaniu z 2009 r. Prawie 80% ścieków odprowadzono bezpośrednio z zakładów, a pozostałe 20% - siecią kanalizacyjną. Ponad połowa (305,7 hm³) odprowadzonych ścieków wymagała oczyszczania, w tym 299,3 hm³ oczyszczono. W Małopolsce działało 316 oczyszczalni ścieków, w tym 234 oczyszczalnie ścieków komunalnych, z których korzystało szacunkowo 55,9% ludności.

Ogólna ilość odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) dotychczas składowanych (nagromadzonych) w ciągu dekady wykazywała tendencję malejącą i w końcu roku 2010 wynosiła 143,2 mln ton (9,4 tys. ton/km²), co stanowiło 8,3% ogólnej ilości odpadów składowanych w kraju.

Ilość wytworzonych w ciągu roku odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wynosiła 6,1 mln ton (spadek w stosunku do 2005 r. o 35,8%, a do 2009 r. – o 8,9%). Stanowiło to 5,4% odpadów ogólnokrajowych. Taka ilość odpadów plasuje województwo na 4 miejscu w kraju (po śląskim, dolnośląskim i łódzkim). Wytworzone odpady zostały w niemal 90% poddane odzyskowi, w 8,9% unieszkodliwione, a w pozostałej części (1,3%) - zmagazynowane czasowo na terenie zakładów.

Na środki trwałe służące ochronie środowiska w omawianym roku wydatkowano w Małopolsce 602,8 mln zł, co stanowiło 5,5% środków krajowych, a zarazem 3,8% nakładów inwestycyjnych Małopolski. Natomiast na środki trwałe służące gospodarce wodnej województwo przeznaczyło 433,4 mln zł, czyli 12,2% środków krajowych i jednocześnie stanowiło to 2,7% ogółu nakładów inwestycyjnych województwa.

ROLNICTWO

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2010 ukazały aktualny obraz małopolskiego rolnictwa. Według wstępnych danych w 2010 r. ogólna powierzchnia gruntów rolnych należących do gospodarstw rolnych wyniosła 851,8 tys. ha. Działalność rolniczą prowadziło 221,4 tys. gospodarstw, tj. 78,1% wszystkich gospodarstw rolnych w województwie. Przeważały gospodarstwa o powierzchni użytków rolnych do 1 ha (42,8% ogółu gospodarstw rolnych). Średnia powierzchnia gospodarstwa rolnego wynosiła 2,31 ha użytków rolnych i był to najniższy wskaźnik wojewódzki w Polsce. W strukturze zasiewów w 2010 r. dominowały zboża

podstawowe (55,8% powierzchni zasiewów w województwie), a następnie ziemniaki (11,9%) i rośliny pastewne (8,5%). Hodowano głównie trzodę chlewną - 359,9 tys. sztuk, było 201,6 tys. sztuk oraz owce 69,9 tys. sztuk.

W porównaniu z danymi uzyskanymi w Powszechnym Spisie Rolnym 2002 wyniki PSR 2010 wskazują na:

- tendencję zmniejszania się liczby gospodarstw rolnych, przy jednoczesnym wzroście ich średniej powierzchni;
- zmniejszenie liczby gospodarstw rolnych prowadzących działalność rolniczą;
- spadek ogólnej powierzchni gruntów będących w użytkowaniu gospodarstw rolnych;
- zmniejszenie powierzchni użytków rolnych;
- zmiany w strukturze zasiewów; zmniejszenie powierzchni uprawy ziemniaków, zbóż podstawowych, buraków cukrowych, a zwiększenie powierzchni upraw rzepaku i rzepiku;
- spadek pogłowia zwierząt gospodarskich;
- wzrost liczby wykorzystywanych w gospodarstwach rolnych ciągników i maszyn rolniczych;
- zmniejszenie liczby pracujących użytkowników gospodarstw rolnych;
- zwiększenie nakładów pracy w gospodarstwach rolnych w ciągu roku na wytworzenie produkcji rolnej.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ

Według stanu w dniu 31 XII 2010 r. na terenie województwa małopolskiego w rejestrze REGON było 331,4 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez osób prowadzących indywidualne gospodarstwa rolne), tj. o 5,5% więcej niż przed rokiem. Na zwiększenie ogólnej liczby podmiotów wpłynął głównie sektor prywatny, w którym odnotowano wzrost o 5,6%. Natomiast w sektorze publicznym liczba podmiotów wzrosła o 0,8%. W ciągu ostatnich 10 lat liczba podmiotów sukcesywnie zwiększała się, w porównaniu ze stanem w końcu 2000 r. wzrosła o 31,7%. Liczba podmiotów w województwie małopolskim stanowiła 8,5% ogółu zarejestrowanych w kraju.

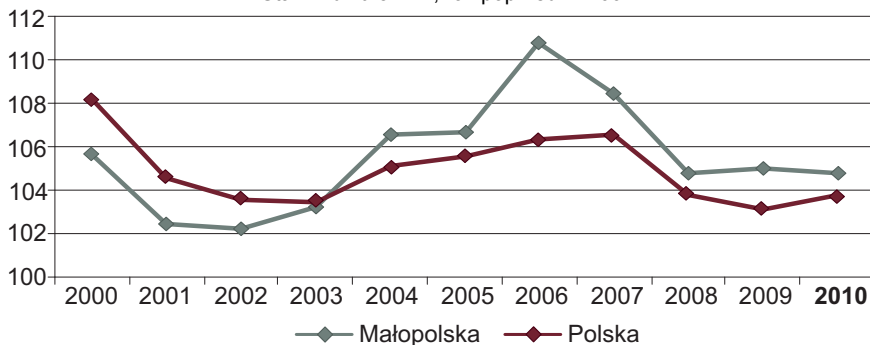
W końcu grudnia 2010 r. rejestr REGON obejmował 78,2 tys. osób prawnych i jednostek organizacyjnych niemających osobowości prawnej, których liczba systematycznie rośnie od kilku lat. Wśród nich było 22,5 tys. spółek handlowych (ich liczba zwiększyła się o 39,5% w stosunku do 2005 r.), w tym 3,7 tys. spółek z udziałem kapitału zagranicznego (wzrost o 38,5%).

Sektor prywatny skupiał 97,6% ogółu podmiotów. Dominowały jednostki prowadzone przez osoby fizyczne (253,2 tys.), które stanowiły 76,4% ogółu podmiotów.

Wykr.14. Dynamika spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego

Stan w dniu 31 XII; rok poprzedni=100

Biorąc pod uwagę rodzaj działalności, najwięcej podmiotów gospodarczych odnotowano w następujących sekcjach PKD: handel; naprawa pojazdów samochodowych (27,2%), budownictwo (13,4%) oraz przetwórstwo przemysłowe (10,0%). Łącznie w wyżej wymienionych sekcjach prowadziła działalność ponad połowa firm.

PRZEMYSŁ I BUDOWNICTWO⁶

W 2010 r. produkcja sprzedana przemysłu w województwie wyniosła 57,0 mld zł, tj. o 19,3% więcej (w cenach stałych) od uzyskanej w roku poprzednim. W 2009 r. odnotowano spadek produkcji sprzedanej o 10,1% (w cenach stałych).

Na obecny poziom przychodów ze sprzedaży wyrobów i usług wpłynął wzrost produkcji sprzedanej we wszystkich sekcjach PKD należących do przemysłu. W górnictwie i wydobywaniu odnotowano wzrost o 22,7%, w przetwórstwie przemysłowym – o 20,8%, w wytwarzaniu i zaopatrywaniu w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę - o 5,0%, a w dostawie wody; gospodarowaniu ściekami i odpadami; rekultywacji - o 3,1%.

W porównaniu z 2005 r. w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu zmniejszył się udział przetwórstwa przemysłowego z 87,2% do 85,8%, podczas gdy udział górnictwa i wydobywania wzrósł z 2,0% do 2,2%, udział dostawy wody; gospodarowania ściekami i odpadami; rekultywacji wzrósł z 3,0% do 3,2%, a wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną i gorącą wodę wzrósł z 7,9% do 8,8%.

W stosunku do roku 2009 wzrosło przeciętne zatrudnienie w przemyśle o 1,2% wynosząc w 2010 r. 176,2 tys. osób, podobnie przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto zatrudnionych w przemyśle wzrosło o 3,4% do poziomu 3165,20 zł.

Wartość sprzedaży produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej systemem zleceńowym w 2010 r. na terenie kraju przez małopolskie firmy budowlane wyniosła

⁶ Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

7787 mln zł. Sprzedaż produkcji budowlano-montażowej zwiększyła się w stosunku do poprzedniego roku o 0,5% w rezultacie wzrostu wartości robót o charakterze remontowym i pozostałych (o 11,4%) przy jednoczesnym spadku wartości robót inwestycyjnych (o 4,3%). W strukturze sprzedaży zmniejszył się udział inwestycji (o 3,3 pkt proc. do 65,6%) kosztem remontów i robót pozostałych.

Przeciętne zatrudnienie w budownictwie w 2010 r. wyniosło 46,3 tys. osób (o 0,8% więcej niż rok temu), a przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto - 2716,25 zł (tj. o 1,1% więcej niż w 2009 r.).

Udział produkcji budowlano-montażowej zrealizowanej przez firmy budowlane województwa małopolskiego wyniósł 9,1% wartości produkcji uzyskanej przez takie podmioty w kraju.

TRANSPORT

Z roku na rok zwiększa się liczba zarejestrowanych pojazdów samochodowych i ciągników. W końcu 2010 r. wyniosła ona 1,9 mln, tj. więcej o 4,9% niż przed rokiem i o 65,0% niż w 2000 r. Gros stanowiły samochody osobowe (75,8%), których liczba w przeliczeniu na 1000 ludności zwiększyła się z 257 w 2000 r. do 435 w 2010 r.

Transportem samochodowym zarobkowym (w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób) w komunikacji krajowej przewieziono w ciągu roku 3,4 mln t ładunków, tj. mniej w porównaniu z 2009 r. o 33,7%, a w komunikacji międzynarodowej - 3,5 mln t ładunków, co oznacza spadek o 24,9% w porównaniu z rokiem poprzednim.

Międzynarodowy Port Lotniczy im. Jana Pawła II Kraków-Balice w latach 2000-2003 obsługiwał rocznie ok. 0,5 mln pasażerów. W kolejnych latach liczba ta rosła, aby w 2007 r. przekroczyć 3 mln pasażerów. W kolejnych 2 latach nieco zmniejszała się. W omawianym roku Port odnotował 2,9 mln obsłużonych pasażerów, tj. więcej o 6,7% niż w 2009 r.

HANDEL

W latach 2000-2010 sukcesywnie zwiększała się sprzedaż detaliczna zrealizowana przez jednostki handlowe o liczbie pracujących powyżej 9 osób. Po ubiegłorocznym spadku, zwiększyła się również sprzedaż hurtowa. Wartość sprzedaży hurtowej sięgnęła 65,3 mld zł, a sprzedaży detalicznej 37,3 mld zł, tj. więcej odpowiednio o: 3,3% i 8,5% niż w 2009 r.

W końcu 2010 r. działało 30,4 tys. sklepów (wobec 31,8 tys. przed rokiem), w tym 36 hipermarketów (30 w 2009 r.), 294 supermarkety (267) oraz 2,4 tys. sklepów wyspecjalizowanych (odpowiednio 2,3 tys.). Odnotowano spadek tzw. innych sklepów, które stanowiły 88,8% ogółu (tj. sklepów podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób oraz aptek bez względu na liczbę pracujących).

Wzrosła ilość placówek gastronomicznych⁷ w stosunku do roku poprzedniego i wyniosła 1,5 tys. Zwiększyła się także sprzedaż z działalności gastronomicznej - o 12,6%, osiągając wartość 1,2 mld zł.

FINANSE PRZEDSIĘBIORSTW

W 2010 r. wyniki finansowe badanych przedsiębiorstw (o liczbie pracujących powyżej 9 osób) poprawiły się nieznacznie w stosunku do uzyskanych rok wcześniej.

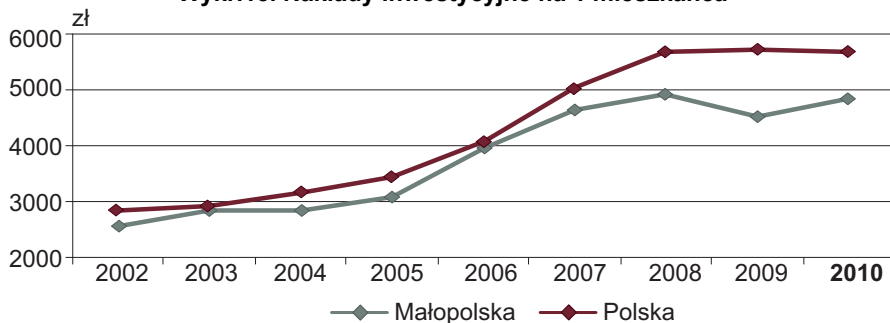
Przychody z całokształtu działalności wzrosły o 6,6%, a koszty ich uzyskania o 6,5%, co znalazło odzwierciedlenie m.in. w poprawie wskaźnika poziomu kosztów z 95,2% w 2009 r. do 95,1% (96,3% w 2005 r.). Wynik finansowy netto (przy wzroście zysku netto i spadku straty netto) ukształtował się na poziomie 7417 mln zł, czyli o 6,1% wyższym niż w 2009 r. i o ponad dwukrotnie wyższym niż w 2005 r. Dodatni wynik finansowy netto wykazało 81,3% badanych przedsiębiorstw (w 2009 r. - 79,4%, a w 2005 r. - 77,2%).

Wartość aktywów obrotowych w przedsiębiorstwach w końcu grudnia 2010 r. wyniosła 54,9 mld zł, tj. więcej o 12,0% niż w 2009 r. i o 78,0% niż w 2005 r.

INWESTYCJE I ŚRODKI TRWAŁE

W 2010 r. nakłady inwestycyjne (według lokalizacji inwestycji) sięgnęły 16,0 mld zł, w tym ponad 9 mld zł w sektorze prywatnym. W latach 2003-2008 nakłady te systematycznie rosły. Po ubiegłorocznym spadku (o 7,4%) nakłady inwestycyjne w Małopolsce zwiększyły się w stosunku do 2009 r. o 7,5%. Według PKD, nakłady inwestycyjne były największe w przemyśle i stanowiły 22,8% całości nakładów, w transporcie i gospodarce magazynowej – 16,7% ogółu oraz w obsłudze rynku nieruchomości - 15,2%.

Wykr.15. Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca w latach 2002-2008 wykazywały tendencję wzrostową. Po ubiegłorocznym spadku w 2010 r. ukształtowały się na poziomie 4849 zł.

⁷ Dotyczy podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących powyżej 9 osób.

Wartość brutto środków trwałych⁸ (w bieżących cenach ewidencyjnych) zwiększała się sukcesywnie od 2002 r. i według stanu w końcu 2010 r. sięgnęła 184,3 mld zł i tym samym była wyższa niż przed rokiem o 6,2%. Relatywnie największą wartość środków trwałych odnotowano w przemyśle - 28,6% oraz w obsłudze rynku nieruchomości - 21,8% ogółu.

Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca Małopolski w końcu 2010 r. wyniosła 55,7 tys. zł wobec 52,6 tys. zł przed rokiem.

FINANSE PUBLICZNE

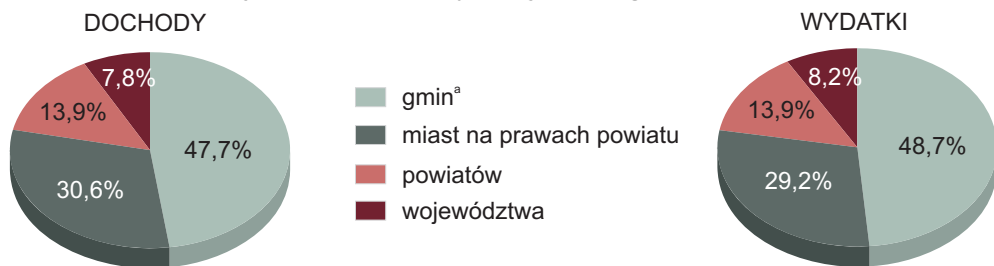
Dochody

W 2010 r. jednostki samorządu terytorialnego Małopolski osiągnęły dochody ogółem w wysokości 13833 mln zł, były one wyższe (o 7,9%) niż w roku ubiegłym, ale dynamika ich wzrostu okazała się najniższą na przestrzeni lat 2005-2010.

W dochodach ogółem dochody budżetów gmin stanowiły 47,7%, dochody budżetów miast na prawach powiatu - 30,6% (najniższy poziom od 2005 r.). Odwrotna sytuacja wystąpiła w dochodach budżetów powiatów, które w 2010 r. stanowiły 13,9% i był to najwyższy ich udział na przestrzeni lat 2005-2010. Najniższy udział w dochodach ogółem przypadł na budżet województwa samorządowego (7,8%), czyli o 3,4 pkt proc. mniej niż przed rokiem.

W strukturze dochodów według rodzajów niższy udział w dochodach ogółem dochodów własnych i subwencji ogólnej został zrównoważony wyższymi dotacjami. Dochody własne w 2010 r. stanowiły 42,3% dochodów ogółem (przed rokiem 45,2%), dotacje 25,9% (22,2% w 2009 r.) a subwencja ogólna 31,8% wobec 32,6% w roku poprzednim.

Wykr.16. Struktura dochodów i wydatków budżetów jednostek samorządu terytorialnego w 2010 r.

a Bez dochodów i wydatków gmin mających również status miasta na prawach powiatu.

Na 1 mieszkańca Małopolski w 2010 r. z dochodów ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadło 4186 zł (o 292 zł więcej niż w 2009 r.), przy czym w gminach 2810 zł, miastach na prawach powiatu 4434 zł, w powiatach 817 zł i z budżetu województwa samorządowego 326 zł.

⁸ Podziału środków trwałych według sekcji PKD dokonano zgodnie z siedzibą jednostki lokalnej rodzaju działalności.

Wydatki

Wydatki ogółem jednostek samorządu terytorialnego w 2010 r. wyniosły 14679 mln zł i wzrosły o 6,8% w porównaniu z rokiem poprzednim. Dynamika wydatków była wyraźnie niższa od dynamiki dochodów, okazała się również najniższą na przestrzeni lat 2005-2010. Na budżety gmin przypadało 48,7% wydatków ogółem, na budżety miast na prawach powiatu 29,3%, na budżety powiatów 13,8%, a na budżet województwa 8,2%.

W 2010 r. zwiększył się udział wydatków bieżących obniżając poziom wydatków majątkowych w wydatkach ogółem. Wydatki bieżące (11118 mln zł), stanowiły 75,7% wydatków ogółem. Dominowały w nich wydatki rozdysponowane na wynagrodzenia i ich pochodne (44,2% wydatków bieżących), na zakup materiałów i usług (25,8%), świadczenia na rzecz osób fizycznych (12,4%). Wydatki majątkowe w wysokości 3561 mln zł stanowiły 24,3% wydatków ogółem i prawie w całości zostały przeznaczone na finansowanie inwestycji.

Dominowały wydatki na oświatę i wychowanie (30,8% ogółu wydatków), transport i łączność (19,3%) oraz pomoc społeczną (12,4%).

Na 1 mieszkańca Małopolski z wydatków ogółem jednostek samorządu terytorialnego przypadało 4442 zł (o 270 zł więcej niż przed rokiem), przy czym z budżetów gmin 3043 zł, z budżetów miast na prawach powiatu 4498 zł, z budżetu powiatów 866 zł i z budżetu województwa samorządowego 363 zł.

Rok 2010 jednostki samorządowe Małopolski zamknęły deficytem w wysokości 846 mln zł, co w porównaniu do roku poprzedniego oznacza pewną poprawę (za 2009 r. - minus 915 mln zł). Deficyt budżetowy wykazały wszystkie rodzaje jednostek samorządu terytorialnego, przy czym tylko w miastach na prawach powiatu nastąpiła redukcja jego ubiegłorocznej wysokości (o 234 mln zł), w gminach deficyt zwiększył się o 88 mln zł, w powiatach o 23 mln zł, a w województwie samorządowym o 54 mln zł.

PRODUKT KRAJOWY BRUTTO

W 2009 r. Małopolska wytworzyła 7,4% PKB, co dało jej piątą lokatę w Polsce, za województwami: mazowieckim, śląskim, wielkopolskim i dolnośląskim. W latach 2007-2009 najwyższe średnie tempo wzrostu PKB odnotowano w województwie małopolskim (4,4% w cenach stałych) przy średniej krajowej 3,3%. W przeliczeniu na 1 mieszkańca PKB wynosił 30,2 tys. zł i był o 14,2% niższy od średniego poziomu w Polsce. Wynik ten uplasował Małopolskę na 8 miejscu w kraju. Jednak w porównaniu z 2007 r. wśród województw Małopolska miała najwyższy realny wzrost PKB na 1 mieszkańca - o 8,4%.

Największy udział w tworzeniu wartości dodanej brutto w 2009 r. miał sektor przedsiębiorstw (48,3%), następnie sektor gospodarstw domowych (31,8%) oraz sektor instytucji rządowych i samorządowych (16,3%). Z uwagi na rodzaj prowadzonej działalności, najwięcej wartości dodanej brutto wypracowały jednostki prowadzące działalność w usługach, obejmujących: handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację - 30,8%.

Małopolska na tle innych województw⁹

Poniższy podrozdział jest kontynuacją części analitycznej zamieszczonej w Roczniku Statystycznym Województwa Małopolskiego 2010¹⁰.

W celu przedstawienia sytuacji społeczno-gospodarczej województwa małopolskiego na tle innych województw wyróżniono pięć obszarów: demografia, rynek pracy, gospodarcze warunki życia, społeczne warunki życia, gospodarka. W dalszych obliczeniach w poszczególnych obszarach zostały uwzględnione wskaźniki zaprezentowane poniżej.

Demografia

- Ludność na 1 km² powierzchni ogólnej (stan w dniu 31 XII)
- Przyrost naturalny na 1000 ludności
- Ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym (stan w dniu 31 XII)
- Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych na pobyt stały na 1000 ludności

Rynek pracy

- Współczynnik aktywności zawodowej wg wieku produkcyjnego i płci
- Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł
- Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości (stan w dniu 31 XII)

Społeczne warunki życia

- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 mieszkańca
- Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności
- Zwiedzający muzea na 1000 ludności
- Porady udzielone w ambulatoryjnej opiece zdrowotnej na 1 mieszkańca
- Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 10 tys. ludności

---

⁹ Opracowała Monika Wałaszek, Małopolski Ośrodek Badań Regionalnych.

¹⁰ Przyjęte wskaźniki i metodologia obliczeń pozostają niezmiennione, więc ich opis został pominięty. Szczegółowe informacje dostępne w *Rocznik statystyczny województwa małopolskiego 2010*, Kraków 2010, s. 395.

Ekonomiczne warunki życia

- Przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych (w zł)
- Dochody własne budżetów jednostek samorządu terytorialnego na 1 mieszkańca (w zł)
- Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Poziom gospodarczy

- Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (stan w dniu 31 XII)
- Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca w zł w 2008 r.
- Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca (w zł, ceny bieżące, bez amortyzacji środków trwałych) w 2008 r.
- Wartość całkowita projektów dofinansowanych z UE na lata 2007-2013 na 1 mieszkańca w zł - (stan w dniu 30 VI 2009)
- Udział dużych podmiotów gospodarczych¹¹ w skali kraju

Wyniki grupowania

Na podstawie uzyskanych wyników można powiedzieć, że województwo małopolskie ma bardzo korzystne społeczne warunki życia ludności. Wszystkie wartości wskaźników cząstkowych w tym obszarze kształtują się zarówno powyżej średniej oraz mediany dla województw. Dodatkowo, wskaźnik dla województwa małopolskiego osiągnął najwyższą wartość w skali kraju, co podkreślałoby pozycję województwa jako ważnego ośrodka życia kulturalnego.

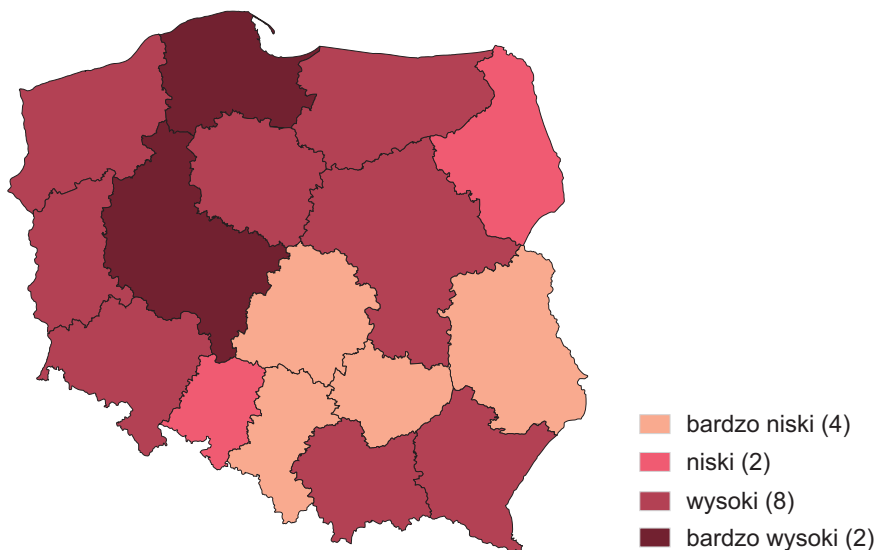
Ponadto, Małopolskę cechowały sprzyjające uwarunkowania rozwoju gospodarczego, demograficznego i rynku pracy. Podobnie jak w roku 2009 województwo małopolskie znalazło się w grupie województw o wysokim poziomie wskaźnika rozwoju we wspomnianych wcześniej obszarach. W tym samym czasie w sferze rynku pracy cztery województwa pogorszyły swoją sytuację obniżając swoją pozycję do grup o poziom niższej, a w obszarach demografia oraz warunki gospodarcze dwa województwa spadły do grup o niższym poziomie rozwoju. Dodatkowo, na wartość wskaźnika poziomu rozwoju gospodarczego dla województwa mazowieckiego miało duży wpływ miasto Warszawa, podnosząc jego wartość, co z kolei wiązało się ze sztucznym zwiększeniem rozpiętości danego wskaźnika. Ponadto jednym ze

---

¹¹ Za duże podmioty przyjęto te o zatrudnieniu powyżej 250 osób.

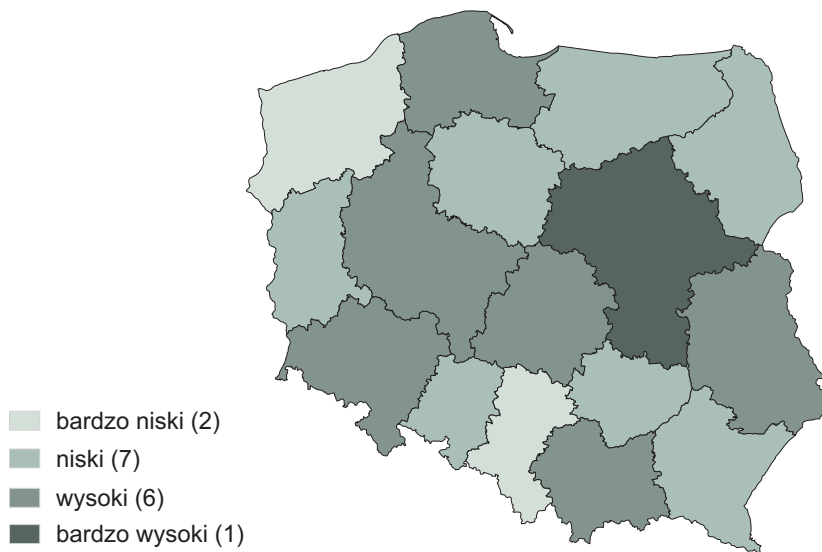
wskaźników cząstkowych zastosowanym przy konstruowaniu syntetycznego wskaźnika dla tego obszaru był udział dużych przedsiębiorstw na terenie województwa w skali kraju. W tym miejscu należy zauważyć, że województwo małopolskie charakteryzuje się dużym udziałem terenów górzystych oraz prawnie chronionych, które ograniczają możliwość rozwoju dużych przedsiębiorstw, co ma wpływ na wartość wyżej wspomnianego wskaźnika cząstkowego. Reasumując wskaźnik, który umożliwiłby skorygowanie wcześniej wspomnianych zastrzeżeń, prawdopodobnie uplasowałby województwo małopolskie w grupie województw o bardzo wysokim poziomie rozwoju gospodarczego. Jedynym obszarem stawiającym województwo małopolskie w niekorzystnej sytuacji jest wskaźnik poziomu ekonomicznych warunków życia. Wartość tego wskaźnika uplasowała Małopolskę w grupie województw o niskim poziomie. Wskaźnik poziomu rozwoju ekonomicznych warunków życia pokazuje ogólną, spadkową tendencję, mianowicie uległy przesunięciu w dół granice (górną i dolną) wskaźnika. Wskaźnik cząstkowy mówiący o przeciętnych miesięcznych wydatkach na jedną osobę dla sześciu województw spadł w stosunku do roku poprzedniego. W czterech województwach zwiększyła się również liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności. Na uwagę również zasługują fakt, że swoją pozycję lidera utraciło województwo mazowieckie i z grupy województw o bardzo wysokim poziomie wskaźnika rozwoju rynku pracy spadło do grupy województw o wysokim poziomie tego wskaźnika.

Mapa 1. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju demograficznego

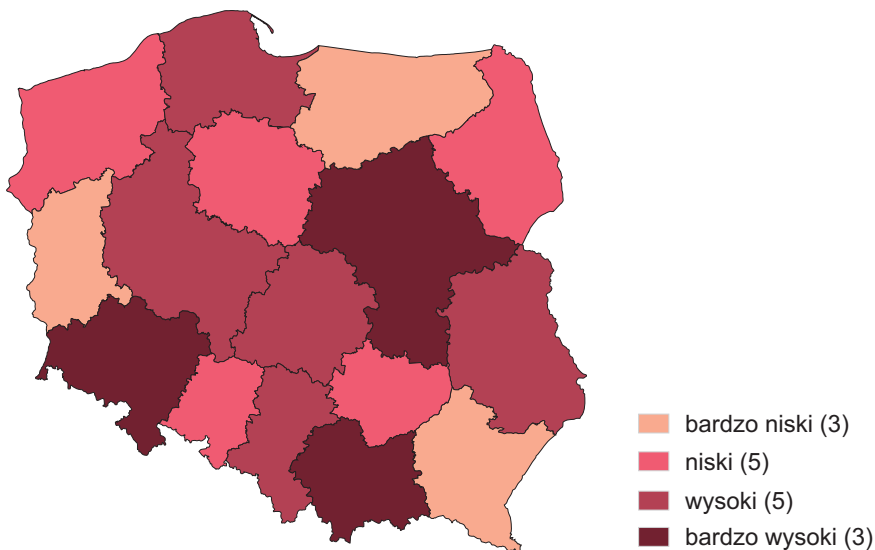

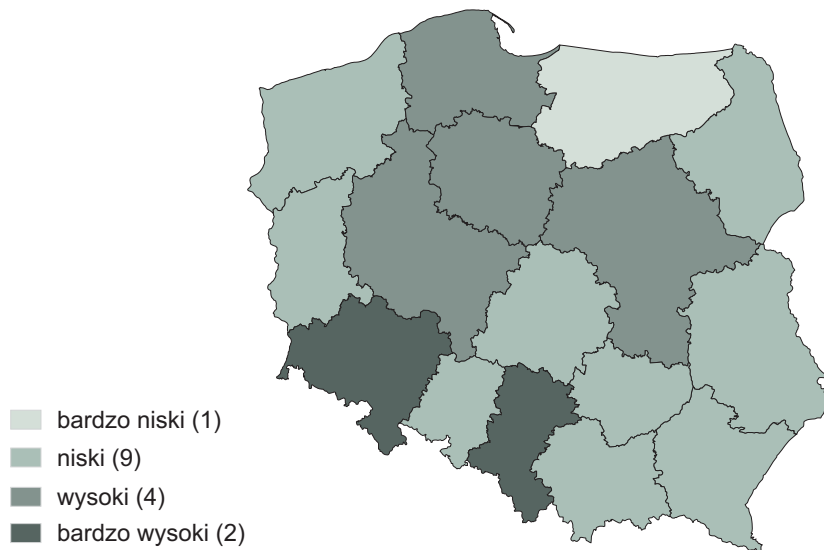
Mapa 2. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju rynku pracy

Mapa 3. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju społecznych warunków życia

Mapa 4. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju ekonomicznych warunków życia

Mapa 5. Wyniki grupowania na podstawie syntetycznego wskaźnika poziomu rozwoju gospodarczego

